

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala

Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

Pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että maatuulivoimala, joka olisi ollut poissa "tuotannollisesta toiminnasta" yli yhden vuoden ajan, olisi yleensä pidettävä käytöstä poistettuna tuulivoimalana, joka tulisi purkaa ehdotettavan lain mukaisesti. Termiä "tuotannollinen toiminta" ei ole selkeästi määritelty Suomen lainsäädännössä. Voimalaitokseen vaikuttava tekninen vika tai kaupallinen este voi periaatteessa johtaa tilanteeseen, jossa tuotantoa ei ole vuoteen. Vaikka kyseinen tilanne lienee epätodennäköinen, on laissa syytä rajata pois tällaiset force majeure -tyyppiset tilanteet, joiden ei sinällään ole tarkoitettu johtamaan voimalaitoksen pysyvään käytöstä poistamiseen.

Ehdotamme, että laissa viitattaisiin Sähkömarkkinalain 588/2013 64 §:ään, jonka mukaan tuottajan tulee ilmoittaa Energiavirastolle voimalaitoksen pysyvästä käytöstä poistamisesta, jonka ilmoituksen jälkeen tuottajan tulisi yhden vuoden määräajan sisällä ryhtyä maatuulivoimalan purkutoimenpiteisiin.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa

Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringsskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

Perustuksien purkaminen kokonaisuudessaan aiheuttaa pääsääntöisesti merkittävämpiä ympäristövaikutuksia kuin niiden maisemointi. SYKEN selvityksessä todetaan että "Selvityksen mukaan yleisesti ottaen on katsottu, että perustusten paikoilleen jättäminen ja maisemointi aiheuttaa vähemmän välittömiä ympäristövaikutuksia, kuten melua, pölyä ja päästöjä purkamiseen verrattuna edellyttäen, että maisemointi tehdään asianmukaisesti." Maisemoinnista aiheutuvat ympäristövaikutukset, kuten maa-ainesten siirrosta aiheutuvat vaikutukset ovat oleellisia myös tapauksissa, joissa perustukset puretaan kokonaisuudessaan.

Fortum pitää kategorista perustusten sekä voimalaa ympäröivän pystytys- ja huoltokentän rakenteiden purkamista ympäristölle yleisesti haitallisena ja katsoo että ehdotuksesta tulisi luopua. Sen sijaan perustukset tulisi maisemoida. Pystytys- ja huoltokentille istutetaan monessa tapauksessa metsää jo voimalaitoksen valmistuttua, jolloin ne tulisi pääsääntöisesti jättää siihen tilaan.

2 § 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että niissä tapauksissa, joissa tuulivoimalan omistaja laiminlöisi purkamisvelvollisuutensa, kunta saa vastuun velvoitteen kantamisesta. Yhteiskunnalla, jota kunta tässä tilanteessa edustaa, on yksittäistä maanomistajaa paremmat edellytyksen hoitaa purkamisvelvollisuus asianmukaisesti. Pidämme ehdotusta hyvänä sen vähentäessä yksittäisen maanomistajan teoreettista riskiä.

3 §:ssä ehdotetaan, että kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä poikkeavasta purkutavasta 2 §:ään nähden. Luonnoksessa todetaan, että perustuksien purkamisesta tai purkamatta jättämisestä aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat tapauskohtaisia. Tällöin myös päätös niiden purkamisesta tai purkamatta jättämisestä tulisi tehdä ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella purkamisluvassa. Fortum ehdottaa, että 3 § muutetaan siten, että kunta voi määrätä perustusten ja/tai pystytys- ja huoltokenttien kokonaan purkamisesta, jos siitä tehtävä selvitys toteaa sen vaikutustenolevan ympäristölle vähemmän vahinkoa aiheuttavia.

Kommenttinne 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset **Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten**

Kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi realisoida asetetun purkuvakuuden tilanteessa, jossa voimalaitoksen omistaja on laiminlyönyt purkuvelvoitteen. Koska maatuulivoimaloiden laskennallinen käyttöikä on vähintään 35 vuotta, purkaminen tulee kyseeseen laitoksen eliniän lopussa. Mikäli voimalaitoksen omistaja joutuu maksukyvyttömäksi ennen tätä, voimalaitos myytäneen uudelle toiminnanharjoittajalle, joka jatkaa laitoksen kaupallista toimintaa.

Purkuvakuuden antama suoja kunnalle on siis olennainen vasta voimalaitoksen viimeisinä käyttövuosina ja voimalaitoksen käytöstä poistamisen jälkeen. Tällöin olisi perusteltua asettaa vakuus vasta viimeisten käyttövuosien aikana. Tämä vähentäisi voimalanomistajan kustannuksia oleellisesti, mikä keventäisi painetta asiakkaiden maksamaan sähkön hintaan, muttei lisäisi kunnan riskiä joutua maksumieheksi lainkaan. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan jo nyt, että vakuus mitä todennäköisimmin on uusittava määrävälein laitoksen eliniän aikana. Vakuuden asettaminen vasta eliniän loppuvaiheessa keventäisi näin myös kunnan hallinnollista taakkaa monen vuosikymmenen aikana. Ehdotamme siksi, että purkuvakuus vaaditaan asetettavaksi 25 vuotta voimalaitoksen rakentamisluvan mukaisesta loppukatselmuksen pitämisestä.

Purkuvakuuden suuruuden laskennassa tulee huomioida kierrätettäväksi soveltuvien materiaalien jälleenmyyntiarvo markkinoilla. Materiaalien arvo ja muut purkukustannukset on katsottava yhtenä kokonaisuutena, sillä muuten vaarana on ylisuuri vakuustaso, joka aiheuttaa turhia lisäkustannuksia.

4 §:n 2 momentissa ehdotetaan, että vakuuden olisi katettava toimen toteuttamiseen liittyvä arvonlisävero. Ehdotamme, että selkeyden vuoksi tulisi säätää juuri päinvastoin, eli että arvonlisäveron määrää ei tule sisällyttää vakuuteen. Vakuus asetetaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyväksi. Arvonlisäverolain mukaan, kunta on oikeutettu arvonlisäverolain palautukseen. Vaikka kunta ensi kädessä maksaa purku-urakoitsijan laskun arvonlisäveroineen, arvonlisäveron määrä ei palautuksen johdosta jää kunnan kustannukseksi. Vakuuden pyytäminen sellaisesta, joka ei jää kunnan kustannukseksi ei ole kohtuullista. Säännöskohtaisissa perusteluissa viitataan KHO:2017:24 päätökseen. Kyseinen päätös ratkaistiin äänestämällä. Käsitelty tapaus voi nykyinsäädännön osalta toimia ennakkotapauksena, mutta se ei sido eduskunnan käsiä, jos eduskunta perustellusti haluaa säätää asiasta toisin. Vakuuden määrän laskennan osalta tulee noudattaa teknologianeutraaliutta. Vaikka maatuulivoimalan purkaminen ja ehdotettu vakuuskäytäntö oleellisesti poikkeaa ydinvoimalan ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta, arvonlisäveron osalta tulisi noudattaa samaa käytäntöä, jota ydinvoimapuolella on sovellettu jo vuosikymmeniä. Valtion ydinjätehuoltorahaston maksujen osalta ei varata arvonlisäveroa.

Ehdotamme, että myös emoyhtiötakaus olisi vaihtoehtona vakuuden järjestämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voisi asettaa tarkempia taloudellisia vaatimuksia emoyhtiölle, jotta emoyhtiötakaus olisi kelpoinen.

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen

Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

Yhdymme Suomen Uusiutuvien lausuntoon 7 §:n osalta.

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi

Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

-

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu

Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsuppgifter

Yhdymme Energiateollisuuden lausuntoon 9 §:n osalta.

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

-

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

Fortum pitää tärkeänä, että uuden lain voimaantulo ei aiheuta nykyisten tuulivoimahankkeiden osalta kaksoisvakuusongelmaa. Vuonna 2027 vireille tulevien rakennuslupahakemusten osalta maanvuokraussopimukset, joissa on jo sovittu purkuvakuuksista on monelta osin solmittu ennen tämän lakiesityksen kirjoittamista. Tämän haasteen hallitsemiseksi, olisi harkittava esitettyä pidempää siirtymäaika 4 – 6 § soveltamisen osalta.

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

Fortum pitää hyvänä, että maatuulivoiman purkamislupa voidaan yhdistää samalle paikalle rakennettavan uuden maatuulivoimalan rakentamislupaan. Tämä sujuvoittaa luvitusta ja vähentää sekä hakijan että viranomaisen työtä.

Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykälää

Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen

Fortum esittää, että Rakentamislaisissa säädettäisiin, että maatuulivoimalan rakentamisluvassa määrätään purkuvakuuden asettamisesta kunnalle 25 vuotta loppukatselmuksen suorittamisesta. Ks. tarkemmat perustelut lausuntomme 4–6 § kommentteissa.

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

Fortum pitää hyvänä, että asetuksella voidaan määritellä selvityksen sisällöstä tarkemmin.

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

Esityksessä todetaan selkeästi, että jo nykyisellään maatuulivoimalan omistaja vastaa voimalaitoksen purkamisesta ja purkamisen aiheuttamista kustannuksista. Näin toimitaan myös muihin teknologioihin perustuvien voimalaitosten osalta. Tämä herättää kysymyksen, minkä takia nyt ehdotettua lakia ylipäänsä tarvitaan. Tähän mennessä laiminlyönnejä ei tietojemme mukaan ole tapahtunut ollenkaan. Ratkaistaanko nyt ongelmaa, jota ei ole olemassa?

Sinänsä vastuun osoittaminen laissa ei aiheuta suurempia käytännön vaikutuksia. Maanomistajien kannalta heidän teoreettinen riskinsä mahdollisen laiminlyönnin seurauksena pienenee sijaintipaikkakunnan kunnan saadessa purkuvastuun.

Suurimpina vaikutuksina näemme maatuulivoiman kustannustason nousun. Laissa tulisi määritellä minimitaso purkamiselle, joka rajoittuisi maatuulivoimalan maanpäällisiin osiin. Tähän on olemassa kaksi pääargumenttia; toisaalta perustusten kokonaan purkamisen ympäristövaikutukset näyttäytyvät yleensä suurempina kuin maisemointi, toisaalta vakuuksista aiheutuva kustannustaso vaikuttaa tuulivoimasta saatavan sähkön hintaan korottavasti.

Talousvaikutukset voi kuvata esimerkin kautta: Mikäli lakiesitystä sovellettaisiin Fortumin Pjelaxin tuulipuiston purkuun perustuksia sekä nosto- ja huoltokenttiä myöten, vakuuden vuosikustannukset olisivat noin 280 000 €. Oletuksena 500 000 €:n kokonaispurkukustannus (yksinkertaistettu likiarvo TUUVA-selvityksestä) turbiinia kohti, vakuuskustannus 1 % purkukustannuksista, turbiinilukumäärän ollessa 56 kpl. 35 vuoden elinkaaren aikana nimelliskustannukseksi tulisi lähes 10 M€.

Muut kommentit hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännökohtaiset perustelut)
Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

-

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta
Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

Fortum Oyj kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on nostaa Suomi energian ja ilmastokädenjäljen edelläkävijäksi. Suomi luo puhtaan talouden kasvua kotimaassa ja syrjäyttää saastuttavia ratkaisuja maailmalla teknologian viennin kautta. Hallitus edistää vaikuttavaa energiapolitiikkaa pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti. Suomen kilpailukykyä ja houkuttelevuutta uusiutuvan teollisuuden investointikohteena vahvistetaan kaksinkertaistamalla puhtaan sähkön tuotantoa kotimaassa.

Hallituksen esitys toteuttaa sekä maanomistajien aseman vahvistamisen että purku- ja ennallistamistavoitteen. Näitä tavoitteita voitaisiin kuitenkin paremmin yhdistää tuulivoiman toimintaedellytysten kehittämiseen ja investointien suotuisan toimintaympäristön toteutumiseen siten, että tuulivoimatoimijalle asetettavat velvoitteet pysyvät kohtuullisella tasolla. Viime kädessä kaikki kustannuksia nostavat velvoitteet koituvat sähköasiakkaiden maksettavaksi. Taloussuhdanteen muuttuessa myönteisemmäksi, sähkön kysyntä tulee nousemaan merkittävästi. Maatuulivoima on nopeimmin rakentuva tuotantoteknologia, muut tuotantomuodot toteutuvat merkittävästi myöhemmin. Puhtaan sähkön saatavuus ja kohtuullinen hinta on yksi Suomen merkittävimmistä kilpailutekijöistä, joita tulee vaalia. Lausunnossamme ehdotamme monia yksityiskohtia, joiden huomioiminen laissa käsityksemme mukaan parantaisivat Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ehdotukseen verrattuna.

Rehnström Karl
Fortum Oyj